

חברה אתרת אפשרית.

בוחרים בשוויון, ובצדק!

תקציב אתר

אפשרי

עקרונות לתקציב ראוי והוגן

מי אנחנו?

אנחנו באים ממקומות שונים, ולא על הכול אנחנו מסכימות ומסכימים, זאת ההזדמנות שלנו לקיים רב שיח, להיפגש ולהשתמש בעושר החברתי ובשונות שבינינו ליצור כוח משותף. כולנו חווים כאב ותסכול על אי צדק וחוסר שוויון. כך למשל, יש בינינו עובדות ועובדים מנוצלים, א/נשים בעלי מוגבלויות שחווים הדרה חברתית, מחוסרי דיור, א/נשים נפגעי אלימות, קשישים וקשישות גלמודים ומשפחות או פרטים המתמודדים עם מצוקה וחיים בעוני.

אנחנו שייכים לקבוצות שונות בחברה בישראל הנבדלות על יסוד מוצא, דת, מגדר, מעמד, לאום ועוד. במציאות הישראלית שונות זו מהווה מקור להרחבתם של פערים כלכליים ודיכוי תרבותי ולאומי. זה רע לנו, לכולנו. זה רע לנו עכשיו וזה רע לעתיד שלנו ושל ילדינו. מציאות זו מתחזקת על ידי המבנים הכלכליים ומשומרת על ידי אטימות בקרב חלקים בציבור.

כולנו רוצים ורוצות לחיות בחברת שלום, חברה שוויונית וצודקת בה לכל ילדה וילד פתוחה האפשרות ללמוד, להתחנך ולממש את עצמם; בה לכל אדם יש בית, אוכל, ביגוד, וטיפול בריאותי, בה כל אדם בוגר עובד ומתפרנס בכבוד למחייתו, בה לכל קבוצה יש הזדמנות לביטוי תרבותי ובה קשרים קהילתיים מהווים מקור לתמיכה ועידוד לפרט.

קבוצות אזרחים ואזרחיות, ארגונים, עמותות, אנשי מקצוע ופעילים מכל חלקי החברה מתייצבים יחדיו אל מול האתגר, לשינוי המציאות ולהנחלתו של סדר חברתי צודק. אנו מעיזים לחלום על מציאות חברתית טובה וחובתנו לממש את החלום. עולם אחר הוא אפשרי.

אם המנגינה הזו מוכרת... הצטרפו אלינו!

חברה אחרת אפשרית.

בוחרים בשוויון, ובצדק!

תקציב אחר אפשרי

כולנו רוצים לחיות בחברה שוויונית וצודקת בה לכל ילדה וילד האפשרות להתחנך, ללמוד, להתפתח ולממש את עצמם בצורה הטובה ביותר. כולנו רוצים חברה בה לכל אדם יש בית, אוכל, מים נקיים, ביגוד, גישה לשירותי בריאות, אוויר נקי, חינוך, רווחה וסביבה נאותים, חברה בה כל אדם זוכה לאפשרות לעבוד ולהתפרנס בכבוד למחייתו, ולכל קבוצה ההזדמנות לביטוי תרבותי ולאומי.

המדינה היא שאחראית לדאוג למימושן של זכויות אלו, ולהבטיח צדק ושוויון אפשרויות לכל אדם. אחד הכלים המרכזיים העומדים לרשותה לצורך כך הוא תקציב המדינה. הממשלה חייבת להבטיח שיהיה זה תקציב ראוי והוגן.

תקציב ראוי הוא תקציב שפועל למימוש ולהבטחת זכויות אדם וצדק חברתי.

תקציב ראוי כולל יעדים חברתיים ברורים לטווח קצר ולטווח ארוך: צמצום ממדי העוני והאבטלה וצמצום פערים חברתיים וכלכליים.

תקציב ראוי הוא כזה המאפשר את שיתוף הציבור בתהליך גיבושו וקביעתו, ובכלל זאת שיתוף של ארגונים לשינוי חברתי.

תקציב ראוי בוחן את הצרכים האמיתיים של התושבים והאזרחים, ושואף לתת מענה הוגן לכלל הציבור ולדורות הבאים.

תקציב ראוי אינו מקדש את מטרת הצמיחה הכלכלית, אלא רואה אותה כאמצעי לקידום החברה.

תקציב ראוי משקף את סדרי העדיפויות האמיתיים של כל משרדי הממשלה ולא רק של משרד האוצר.

תקציב ראוי מבטא סולידאריות וערבות הדדית.

תקציב ראוי משרת את החברה ולא את בעלי ההון.

תקציב ראוי משמר ומטפח את משאבי המדינה ולא מצמצם אותם ומעביר אותם לידיים פרטיות באופן לא שוויוני.

ברור שבשעת משבר כלכלי, כמו זה שאנו מצויים בעיצומו בימים אלה, יש לעקרונות אלו יתר חשיבות ותוקף. התקציב שגיבשה הממשלה אינו ראוי ואינו הוגן. בתקציב המדינה לשנים 2009-2010 מופיעות גזרות ורפורמות רבות שיפגעו בזכויות החברתיות והכלכליות של כלל תושבי המדינה, ובראש ובראשונה בעניים בני המעמד הנמוך ובמעמד הביניים.

החברה בישראל ראויה לתקציב הוגן ושוויוני אשר יבטיח את זכויותיהם החברתיות והכלכליות של כלל אזרחיה, כמפורט להלן:

הזכות לדיור - לכל אדם הזכות לדיור נאות, נגיש ובר השגה. זכותו של כל אדם שיהיה לו מרחב מחיה ראוי, שיקנה לו פרטיות, אפשרות לקיים חיי משפחה, והגנה מפני קור, רטיבות, חום או כל איום אחר לבריאות; לכל אדם הזכות לחיבור לתשתיות חשמל ומים, אוורור ותאורה, ולתנאים שיאפשרו לו לשמור על היגיינה. לכל אדם הזכות לבחור את מקום מגוריו בהתאם לתרבותו.

על מנת להבטיח את מימוש הזכות לדיור במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

- 1. הגדלת מאגר הדירות בדיור הציבורי**, באמצעות חידוש הבנייה של דירות כאלה ושיפוץ דירות קיימות, על מנת שיהיו ראויות למגורים, תוך עירוב הרשויות המקומיות בתכנון ובביצוע. הכספים שהתקבלו ממכירת הדיור הציבורי אמורים לשמש למטרה זו, אך לא הועברו.
- 2. הגדלת הסיוע בשכר דירה** שקוצץ ב-50% בשנים האחרונות, כך שיכסה את העלות של שכירת דירה. על המדינה לקבוע קריטריונים שוויוניים לזכאות, המעוגנים בחקיקה, במקום המצב הקיים, בו מאומצים תנאים שרירותיים ולעיתים מפלים על-מנת לעמוד בתקציב המקוצץ (כמו, הבחנה בין שוכרים לפי הוותק שלהם כמקבלי סיוע, לפי גיל וכו').
- 3. דיור בר השגה** - המדינה יכולה לחייב קבלנים שבכל פרויקט יהיו גם דירות קטנות יותר, שיאפשרו קנייה ושכירות למשפחות ממעמד הביניים, לצעירים ולמשפחות מעוטות הכנסה. ניתן לחייב את קבלנים להשכיר חלק מהדירות בפרויקט בדמי שכירות נמוכים משמעותית ממחיר השוק למשך תקופה מוגדרת.
- 4. תכנון והשקעה בתשתיות ביישובים הערביים והבדואים** - תוך שיתוף האוכלוסייה והרשויות המקומיות בתהליכי התכנון, תוך התחשבות במאפייני האוכלוסייה הייחודיים והגדלת מרחב הבחירה ביחס לסוג המגורים ולאופי היישובים. בשנים האחרונות לא אושרו כמעט לחלוטין התחלות בנייה, הרחבות, בניית יישובים חדשים וכו', על אף הצורך הרב בשל ריבוי טבעי. לפיכך, יש תופעה רחבה של בנייה ללא היתר ביישובים הערבים והבדואים, דבר שמכביד על התשתיות וחושף את התושבים לקנסות ולצווי הריסה.
- 5. רפורמה במשכנתאות** - הגדלת הסבסוד של משכנתאות ומתן סיוע והקלות לרוכשי דירה, אשר בגלל שינוי פתאומי במצבם הכלכלי מתקשים בהחזר המשכנתא. כיום כ-1500 איש מפונים מדירתם מידי שנה בשל פיגור בתשלומי משכנתא.

6. הפניית משאבים מדיור במוסדות לדיור בקהילה לטובת שילובם של אנשים עם מוגבלות בכל תחומי החיים. הרחבת הדיור בקהילה, עם סיוע נלווה ותחזוקה נאותה של הדירות היא המפתח להשתלבות בתעסוקה, בחינוך ובתרבות. חשוב לפתח תכניות ממשלתיות שילוו את המעבר לחיים בקהילה.

דוגמאות לפגיעה בזכות לדיור בתקציב המתגבש לשנים 2009-2010:

1. רפורמה במינהל מקרקעי ישראל, שמשמעותה הקצאה לא שוויוניות ולא הוגנת של משאבי הקרקע היקרים במדינה;
2. פגיעה בזכויותיהם של דיירים ממשיכים בדיור הציבורי - מוצע שלא לאפשר לדיירים ממשיכים, שהם קרובי המשפחה של דיירי הדיור הציבורי, להמשיך לחיות בדירות או לרכוש אותן.

הזכות לתעסוקה - לכל אדם הזכות לעבוד ולהתפרנס בכבוד. כל העובדים זכאים לתנאי עבודה, שכר, קידום, ופרישה הוגנים, ראויים ולא מפלים, לביטחון וליציבות תעסוקתיים, ולסביבת עבודה בטוחה ומכבדת. כל אדם זכאי לשכר הולם ולפנסיה שיאפשרו לו ולמשפחתו להתקיים בכבוד וברווחה כלכלית. מספר שעות העבודה חייב לאפשר לעובדים זמן פנוי לחיי משפחה, תרבות ופנאי. לכל העובדים הזכות להתארגן ולשבות על-מנת לשפר את שכרם ואת תנאי עבודתם.

על מנת להבטיח את מימוש הזכות לתעסוקה במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

- 1. אכיפת חוקי עבודה** - 92% מהמעסיקים מפירים את חוקי העבודה, לפי בדיקה של משרד התמ"ת, ו-14% מן העובדים אינם מקבלים שכר מינימום. יש להגביר את הפעילות לאכיפת זכויות (גם של עובדים במפעלים מוגנים), בין היתר, באמצעות הוספת מפקחים למשרד התמ"ת והגשת כתבי אישום במקרים של הפרת זכויות, וכן באמצעות קידום חקיקה המסייעת לעובדים לאכוף את זכויותיהם.
- 2. העלאת שכר מינימום** - כך שיאפשר קיום בכבוד לעובדים. יותר מ-35% משתכרים ברמה של שכר מינימום (3,800 ₪) או פחות מכך, סכום שאינו מאפשר קיום אנושי בכבוד למשפחתם, במיוחד לנוכח עלייה מתמדת במחירי המזון ומוצרים בסיסיים אחרים.
- 3. עידוד התארגנויות עובדים** - על-מנת שהעובדים יוכלו לממש את זכויותיהם ולשפר את תנאי העסקתם לשם קיום בכבוד. בעולם העבודה הרגולטור הטוב ביותר הוא העובדים עצמם, אשר יודעים ממקור ראשון עד כמה המעסיק מקיים את החוק ואת הוראות ההסכם הקיבוצי. ניתן לקבוע שהתארגנות ראשונית תוכר כאשר עובדים מעוניינים בכך, ללא הטלת מגבלות הנותנות למעסיקים כלים לסכל את ההתארגנות; אפשר גם לחייב את המעסיקים לא רק לנהל משא ומתן עם עובדיהם, אלא גם לחתום על הסכם קיבוצי לתקופה של שנתיים לפחות; ואפשר לבחון את קיומה של התארגנות עובדים אותנטית במקום העבודה כשיקול במסגרת ההחלטה על מתן מענקים וסיוע ממשלתי למפעל.
- 4. הכטחת יציבות בתעסוקה** - על המדינה לנקוט בצעדים על-מנת להביא לכך שאנשים לא יאבדו את מקום עבודתם. בין היתר, ניתן להתנות סיוע ממשלתי למפעלים בכך שימנעו מפיטורי עובדים, ובכך שיבטיחו העסקה בתנאים ראויים, תוך אכיפה של תנאים אלה.
- 5. הכטחת זכויות עובדי קבלני שירותים**, והשוואת תנאיהם לעובדים אחרים באותו מקום עבודה, כפי שנעשה לגבי עובדי קבלן כוח אדם. הטלת אחריות על מקבל השירות לזכויות עובדי הקבלן. בחינה מחדש של מדיניות העסקת עובדים באמצעות קבלני שירותים וכוח אדם במוסדות ציבוריים.

דוגמאות לפגיעה בזכות לתעסוקה בתקציב המתגבש לשנים 2009-2010:

1. שורה ארוכה של הפרטות ושינויים מבניים הכרוכים בפיטורי עובדים או בסכנה לפיטורי עובדים, כגון הפרטת קווי יצור במשרד הבטחון, בחברת הדואר, במעונות לאנשים עם מוגבלות שכלית ועוד;
2. החלטות על צמצום המגזר הציבורי, שמשמעו הגדלה של מספר עובדי קבלן.

הזכות לבריאות - לכל אדם הזכות לחיות בתנאים שיבטיחו בריאות גופנית ונפשית נאותה וברמה הגבוהה ביותר הניתנת להשגה, והמדינה מחויבת להבטיח נגישות וזמינות מלאה ושווה לשירותי בריאות ברמה נאותה. המדינה אחראית גם לספק לתושביה את התנאים ואת השירותים הנחוצים לשמירה על בריאותם ולצמצם מפגעים העלולים לפגוע בבריאות הציבור. על המדינה להבטיח נגישות לשירותי בריאות ולטיפולים להם זקוק אדם שחלה או נפצע, תוך הקפדה ושמירה על כבודו ועל פרטיותו.

על מנת להבטיח את מימוש הזכות לבריאות במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

1. **עדכון אוטומטי של עלות סל התרופות** בשיעור של 2% בשנה.
2. **ביטול תשלומי השתתפות עצמית**, שמונעים טיפול רפואי ותרופתי מאנשים הזקוקים להם. כיום כמעט שלישי מהציבור בישראל נאלץ לוותר על שירותים רפואיים או על תרופות בגלל מצבו הכלכלי, וכמחצית מהמוותרים על טיפול רפואי דיווחו על הידרדרות במצבם הרפואי בשל כך. בישראל, ההוצאה הפרטית לבריאות מממנת כשליש מההוצאה הלאומית לבריאות. זהו שיעור מהגבוהים ביותר בעולם.
3. **ביטול שירותי הבריאות הנוספים**, המרחיבים את הפערים בין מערכת הבריאות הציבורית למערכת הבריאות הפרטית ויוצרים שתי מערכות בריאות לעשירים ולעניים. לכל הפחות, המדינה צריכה להוציא את השירותים הדרושים להבטחת בריאות הציבור משירותי בריאות נוספים ולהוסיף אותם לסל הבריאות הממלכתי.
4. **שינוי נוסחת הקפיטציה** באופן שתכלול מרכיבים סוציו-אקונומיים נוספים, ותפצה את קופות החולים על העלויות האמיתיות של שירותי הבריאות - גיל, השקעה בפריפריה, ושיפור נגישות לשירותים. זאת תוך מתן ביטוי הולם ושוויוני לצרכי הבריאות השונים של אוכלוסיות שונות, ובעיקר אוכלוסיות מוחלשות, כגון: ילדים, נשים, ערבים, אנשים עם מוגבלויות ואנשים החיים בעוני.
5. **השקעה ברפואה מונעת ובחינוך לבריאות, והכנסה לסל הבריאות של רפואת שיניים, סיעוד, ובריאות הנפש**, באופן שיאפשר שירות מקיף, נגיש, איכותי וזמין לכל תושבי המדינה ושיעגן את הזכות לקבלת טיפולים אלה בחקיקה.

דוגמא לפגיעה בזכות לבריאות בתקציב המתגבש לשנים 2009-2010:

1. הקמת קופת חולים חמישית פרטית למטרת רווח, באופן שיגדיל את אי-השוויון.

הזכות לחינוך מבטיחה שכל הילדים והילדות, מגיל 0 ועד גיל 18, יקבלו חינוך והשכלה חנם, כדי שיוכלו להגשים את מלוא הפוטנציאל הגלום בהם, ולרכוש מיומנויות אישיות וחברתיות. החינוך שילדים מקבלים צריך להיות ערכי, זמין ונגיש, באיכות פדגוגית ראויה, להינתן בסביבה מתאימה, עם עזרי לימוד וספרי לימוד מתאימים, ובאופן שמתאים לצורכיהם על פי גילם, יכולותיהם, נטייתם, רצונם ותרבותם.

על מנת להבטיח את מימוש הזכות לחינוך במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

- 1. הקמת מנגנוני פיקוח יעילים על בתי ספר פרטיים** מכל המגזרים, המתוקצבים על-ידי המדינה, אשר יפקחו על:
א. שכר לימוד ותשלומי הורים;
ב. מיון תלמידים והרחקת תלמידים;
ג. הוראת תכנית הלימודים הרשמית בהתאם לחובה על פי חוק.
- 2. קביעת הסל הבסיסי לתלמיד כן שישקף תיקון משמעותי של פערים סוציו-אקונומיים**, בשיעור הדומה למדינות ה-OECD, והגנה בחקיקה על הסל שייקבע. הפחתת שיעור ההשתתפות של רשויות מקומיות בתקציב החינוך (כיום כשליש), תקדם צמצום פערים בין יישובים שונים.
- 3. קביעת סל משלים לשירותי חינוך על-פי מפתח סוציו-אקונומי** וקביעת סל שירותים המותאם אישית לכל תלמיד באופן שיאפשר מתן הזדמנות ראויה לשילובם של ילדים עם מוגבלויות במערכת החינוך הרגילה.
- 4. יישום החקיקה הקובעת חינוך חובה מגיל 3, והחלת יום לימודים ארוך על-פי מדדים סוציו-אקונומיים.**
- 5. התייחסות לחינוך כאל פרויקט לאומי תוך הצבת יעדים ברורים**, כמו, עלייה במספר הזכאים לבגרות. בקרב היהודים רק 51.5% זכאים לתעודת בגרות, ובקרב הערבים רק 35%. חוסר ההשכלה דן את אותם ילדים לעוני.

דוגמאות לפגיעה בזכות לחינוך בתקציב המתגבש לשנים 2009-2010:

1. פתיחת אזורי הרישום והבטחת שילוב אוכלוסיות מוחלשות רק בהגרלה ובמכסה מוגבלת;
2. קיצוץ של מאות מיליוני שקלים מתקציב החינוך;
3. הרחבת האפשרות לפתיחת בתי ספר פרטיים.

זכויות מובטלים - ביטוח אבטלה ("דמי אבטלה") נועד להבטיח לעובדים

הנמצאים מחוץ למעגל העבודה הכנסה אשר תמנע ירידה חדה ברמת החיים שלהם, בזמן שיאפשר להם למצוא עבודה אחרת, המשקפת את פוטנציאל ההשתכרות שלהם. על המדינה להבטיח שכל המובטלים יהיו זכאים להכשרה מקצועית שתאפשר להם למצוא עבודה הולמת, ולהגשים את זכותם להתפתח ולהתקדם בעולם התעסוקה. יש להבטיח דמי אבטלה לכל מי שנמצא בהכשרה מקצועית, וכן לעצמאים ולבעלי עסקים זעירים שאיבדו את מקור הכנסתם.

על מנת להבטיח את מימוש זכויות מובטלים במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

- 1. הגמשת התנאים לקבלת דמי אבטלה והארכת תקופת הזכאות - כיום רק כ-20%**
מהמובטלים זכאים לדמי אבטלה ורבים מהעובדים המוחלשים אינם זכאים לדמי אבטלה, בשל תנאי זכאות מחמירים שנקבעו בשנים האחרונות. חובת המדינה בתקופת משבר, בה רבים נקלעים למצב של אבטלה, לאפשר לכל המובטלים לקבל דמי אבטלה לתקופה שתאפשר להם למצוא עבודה. תנאי לקבלת דמי אבטלה צריך להתייחס למספר חודשי העבודה בשלוש השנים האחרונות בלבד. בנוסף, יש להעלות את דמי האבטלה להם זכאים עובדים שהשתכרו עד השכר הממוצע במשק, ולהציב את שכר המינימום כרף תחתון לתשלום דמי אבטלה, על-מנת לאפשר קיום בכבוד למובטלים.
- 2. הקמת קרן הלוואות קטנות (micro-credit) עבור עצמאים ובעלי עסקים זעירים, על מנת לאפשר תמיכה בהקמת עסק זעיר כמקור הכנסה לבעלי הכנסה נמוכה, ומתן דמי אבטלה לעצמאים, אשר איבדו את מקור פרנסתם. מקבלי הלוואות יקבלו גם הכשרה מתאימה וליווי להקמת העסק הזעיר.**
- 3. השקעת תקציבים ביצירת אזורי תעשייה ומסחר ומקומות עבודה איכותיים, והשקעה בפיתוח הכשרה מקצועית, במיוחד בפריפריה וביישובים ערביים, תוך הבטחת ההשקעות לטווח ארוך. הפעלת תוכנית לשילוב מקבלי גמלאות בעבודה על ידי המדינה, תוך חיזוק שירות התעסוקה הציבורי. במידת הצורך הסבה מקצועית מתאימה לשינויים בשוק התעסוקה.**
- 4. הסרת חסמים המונעים שילוב בשוק התעסוקה, כגון: פיתוח תחבורה ציבורית ליישובים בפריפריה ובמיוחד ליישובים ערביים והתאמת שעות התחבורה לאימהות עובדות; הקמת מעונות יום ומשפחתונים נוספים, יחד עם סבסוד נוסף והגמשת השעות של המסגרות הקיימות. קידום העסקה של קבוצות מוחלשות באמצעות: העדפה מתקנת, הקלות במס או תמריצים אחרים למעסיקים פרטיים, חובות על הממשלה וגופים ציבוריים כמעסיקים, מתן העדפה במכרזים לחברות המעסיקות אנשים עם מוגבלות או קבוצות אחרות ועוד.**
- 5. הקטנת הפגיעה בקצבאות (הבטחת הכנסה ונכות) כתוצאה מיציאה לעבודה: הגדלת חלק הקצבה שאדם שמתחיל לעבוד ממשך לקבלו והפחתה הדרגתית של הקצבה, והפרדה בין הקצבאות לבין קצבאות נלוות וזכויות אחרות, שלא יופסקו כתוצאה מיציאה לעבוד. זאת במקביל להעלאת שכר המינימום, כמפורט לעיל.**

דוגמאות לפגיעה בזכויות המובטלים בתקציב החתגבש לשנים 2009-2010:

1. הרחבת תכנית ויסקונסין לכל הארץ על אף שיעילותה מוטלת בספק, והיא מתמרצת את מפעיליה בעיקר להביא להפחתת תשלום קצבאות ואינה מתמקדת בהספקת מקומות עבודה סבירים בשכר הוגן;
2. הרחבת הזכאות לדמי אבטלה באופן סלקטיבי בלבד.

הזכות לרווחה - מדינה נמדדת ביכולתה לאפשר חיים בכבוד לכל בני האדם, כולל אלו אשר אינם יכולים לפרנס את עצמם או שמוצאים עצמם מודרים ממעגל התעסוקה, ביניהם: קשישים, אנשים עם מוגבלויות, ילדים, משפחות במצבי מצוקה ומשבר, משפחות חד-הוריות, מכורים לסמים ולאalkohol ודרי רחוב. על המדינה לספק לכל אלו שירותים ראויים וגמלאות שיהוו רשת בטחון ראויה (לפחות 40% מהשכר הממוצע במשק למשפחה עם שני ילדים) שתאפשר להם לחיות ולהתקיים בכבוד.

על מנת להבטיח את מימוש הזכות לרווחה במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

- 1. בחינה מחדש של קצבאות המהוות רשת ביטחון סוציאלי:** הקצבאות נקבעו בשנות ה-70, בעקבות בחינה שנערכה אז לגבי הצרכים של משפחות מעוטות הכנסה או שאינן יכולות להשתלב בשוק התעסוקה. קצבאות אלה קוצצו באופן משמעותי ושרירותי, ללא בדיקת ההשלכות של קיצוצים אלו בשנות האלפיים ובוטלה הצמדתם לשכר הממוצע. ההשקעה של ישראל בקצבאות ביחס לתוצר הינה מהנמוכות במדינות ה-OECD, ועומדת על פחות מעשרה אחוזים (רק בקוריאה ובמקסיקו ההשקעה נמוכה יותר). מן הראוי לערוך בחינה מחדש של הצרכים של אוכלוסיות אלו, על-מנת שהקצבאות הניתנות להם יאפשרו קיום בכבוד ויוצמדו לשכר הממוצע, המשקף את השינוי הממוצע ברמת החיים בחברה.
- 2. חיזוק מחלקות רווחה ביישובים בהם קיים ריכוז גדול של אוכלוסיות מוחלשות** (באמצעות תקציבים ותוספת כוח אדם), על-מנת שיוכלו להתמודד עם הצרכים הגדלים של האוכלוסייה. הפיכת ההשתתפות הממשלתית בתקציבי הרווחה המקומיים לדיפרנציאלית (במקום המימון שקיים היום של 75%, כאשר הרשות המקומית נדרשת לממן 25% מהתקציב), כך שתהיה השתתפות של לפחות 90% בתקציבי הרווחה של היישובים המוחלשים (דירוג 1-4 הדירוג היישובים של הלמ"ס).
- 3. עיגון בחקיקה של סל שירותים לאוכלוסיות שונות,** כגון: ילדים בסיכון, משפחות במצוקה וכו', על-מנת להבטיח מענה לצרכים החיוניים של אוכלוסיות אלה ולהגביר את השוויון באספקת השירותים בין יישובים שונים, תוך התאמה לשונות התרבותית של המשתמשים בסל השירותים.
- 4. עריכת בחינה של תוצאות מדיניות ההפרטה** של אספקת שירותי הרווחה האישיים כבסיס להחלטה באשר להמשך יישום מדיניות זו, בהיבטים כגון: איכות השירותים ועלותם, נגישות, שוויוניות בהקצאת השירותים ויכולת הבחירה של הצרכנים.
- 5. עידוד פיתוח ויישום תכניות במחלקות הרווחה המקומיות לסייע לאוכלוסיות מוחלשות להיחלץ מעוני.** זאת, למשל, באמצעות מתן מענקים כספיים ייעודיים לרשויות מקומיות ולארגונים וולונטריים המפתחים ומקדמים תוכניות כאלה.

דוגמאות לפגיעה בזכות לרווחה ובזכות לקיום בכבוד בתקציב המתגבש לשנים 2009-2010:

1. הגדלת קצבאות זקנה ושאיירים באופן דיפרנציאלי;
 2. פגיעה באנשים עם מוגבלויות על-ידי הפחתה ב-50% של הכנסה פטורה ממס;
 3. שלילת קצבאות והטלת קנסות ללא הליך משפטי למי שחשוד שקיבל קצבה שלא כדיון, אף אם ערער על קביעה זו.
 4. התניית מס הכנסה שלילי בהרחבתה של תכנית ויסקונסין;
 5. הטבות מס לעשירים בלבד: הפחתת המס השולי (הטבה למשתכרים ₪ 8,000 לחודש ומעלה, והטבה משמעותית הרבה יותר למשתכרים ₪ 38,000 לחודש ומעלה), והקטנת מס החברות.
 6. העלאת המע"מ באחוז - מס גרסיבי שחל על כל הצרכנים, ולכן פוגע במיוחד באוכלוסיות מוחלשות.
- הסבר מפורט יותר על השלכות הורדת המיסים והעלאת המע"מ - בנספח לחוברת זו.**

הזכות לסביבה נאותה - כל אדם זכאי לסביבה נאותה ובכלל זה להגנה על בריאותו ועל איכות חייו, למניעת זיהום או לדלול משאבים אקולוגיים, לשימור משאבים טבעיים, להבטחת פיתוח בר-קיימא ושימוש מושכל במשאבי טבע, ליישום עקרונות גלובליים לרווחת המין האנושי ולקבלת מידע הדרוש לשמירה ולקידום איכות הסביבה בישראל. לכל אדם זכות להשתתף בתכנון סביבתו.

על מנת להבטיח את מימוש הזכות לסביבה נאותה במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

- 1. אימוץ תכנית מקיפה להתייעלות אנרגטית** - הצבת שימור האנרגיה ויצירת טכנולוגיות של שימור אנרגיה כמטרה כלכלית לאומית, תשמש מנוף לכלכלה הישראלית, ותאפשר התפתחות תעשייה מקומית, אשר בדומה לה-י-טק ולביו-טכנולוגיה, תוכל להפוך למובילה עולמית בתחום, ברוח החלטות ועידת באל. ממשלת ישראל תפעל לצמצום בשיעור של 20% בצריכת האנרגיה הכוללת בישראל (ביחס לשנת 2000) עד 2025 ו-50% עד 2050.
- 2. קידום כלכלה מקומית מקיימת** - ההכרה המקובלת בעולם הרחב היא כי עסקים קטנים הם מנוע הצמיחה והשגשוג לכלכלה הלאומית. עסקים קטנים מאופיינים בכושר התאמה למצבי שוק משתנים, מוסיפים לתחרות במשק, מגדילים את התוצר הלאומי ואת גביית המס, ומספקים חלק גדול ממקומות העבודה במשק. בנוסף לכך עסקים קטנים מהווים פלטפורמה טובה לצמצום מהיר בהיקף האבטלה ולנגישות לפיתוח עסקי למגוון רחב של אוכלוסיות, בפרט באזורי הפריפריה ועבור קבוצות מעוטות יכולת כלכלית. המדינה צריכה לפעול לחיזוק הכלכלה המקומית כמהלך אסטרטגי, באמצעות הסדרי חקיקה תומכים והפניית תקציבים לפיתוח.
- 3. הפיכת התחבורה הציבורית לאמצעי נסיעה עיקרי** - הרכב הפרטי משמש כיום כאמצעי הנסיעה העיקרי בישראל. על המדינה לעודד הפיכת התחבורה הציבורית לאמצעי הנסיעה העיקרי באמצעות מתן העדפה תכנונית ותקציבית לתחבורה הציבורית על פני הרכב הפרטי. העדפה זו תבוא לביטוי בשיפור רמת השירות בתחבורה ציבורית, במימון קרן עידוד מיוחדת, צמצום סלילת כבישים וניצול הדרכים המאושרות, התבססות על טכנולוגיות הנעה חלופיות, בחינת נחיצות כלכלית בראיה סביבתית והקמת רשות תחבורה ארצית ורשויות מטרופוליניות.
- 4. פיתוח משק מים בר קיימא בעל יכולת לספק כמות ואיכות מים מקיימת לכל התושבים, לסביבה, לדורות הבאים ולפעילות היצרנית, הכלכלית, החברתית והתרבותית** - בין היתר, על הממשלה לבנות תכנית אב למשק המים בשיתוף כל בעלי העניין, ולעגנה בהחלטת ממשלה. תוכנית האב תוביל לתכניות פעולה אופרטיביות, ביצוע מהלכי חקיקה נדרשים ואישור תקציבי. תוכנית האב תטפל בנושאים הבאים: צריכת מים עירונית יעילה ומקיימת, צריכת מים יעילה ומקיימת במגזר החקלאי, שמירה על איכות מקורות המים, מניעת השחתה וזיהום של מקורות מים, הגדלת היצע המים הטבעי, אבטחת אספקת מי שתייה בכמות ובאיכות ראויה לכולם.
- 5. שמירת השטחים הפתוחים וניהול קרקעות מקיים** - האתגר התכנוני העיקרי של המדינה הוא ניצול יעיל של משאב הקרקע, ובכלל זאת: ריכוז מרבית הפיתוח בערים, תוך ביסוס מערכת הסעת המונים הנגישה לכלל הציבור, שמירה על רצפים של שטחים פתוחים, שאינם מופרעים ככל האפשר ע"י נקודות פיתוח וקווי תשתית, ומתן הגנה גבוהה לשטחים בעלי רגישות סביבתית ונופית גבוהה ולמסדרונות אקולוגיים (שטחים פתוחים המהווים בית גידול למינים שונים, היכולים לנוע בו בחופשיות בין מערכות אקולוגיות). על המדינה

לדאוג לקיים שטחים ציבוריים פתוחים בכמות, באיכות ובנגישות נאותים לכל האזרחים, לרבות שטחי טבע בעיר. בין היתר, על המדינה לפעול למחזור ולשיקום קרקעות מופרות ומזוהמות (ככל שהדבר אפשרי), ולניצול הקרקע באמצעות: פינוי מפעלי תעשייה, מחנות צה"ל ואתרים מזוהמים אחרים, שיקומם ושייטתם לייעודים חדשים, שיקום אתרי כרייה וחציבה, שיקום מטמנות שנסגרו וניצול ומילוי בורות שנוצרו מכרייה בלתי חוקית.

דוגמאות לפגיעה בזכות לסביבה נאותה בתקציב החתגבש לשנים 2009-2010:

1. הרפורמה במנהל מקרקעי ישראל - יצירת תמריץ לנדל"ן שטחים פתוחים במדינה שהופכת להיות הצפופה בעולם המערבי ושכמות השטח הפתוח לנפש קטנה בה מן הסטנדרטים הבינ"ל;
2. הרחבת סמכויות הוועדה לתכנון ולבניה של תשתיות לאומיות - ההחלטות מתקבלות בהרכב לא מאוזן ובלוחות זמנים קצרים, תוך פגיעה בהשתתפות הציבור והרשויות בהליכי התכנון;
3. רפורמה במשק החשמל - רפורמה עם השלכות כבדות משקל במסגרת חוק ההסדרים, אינה מאפשרת יצירת איזונים להבטחת אינטרסים ציבוריים, חברתיים וסביבתיים.

הזכות לביטחון תזונתי - חוסר ביטחון תזונתי מוגדר כמצב בו לאדם אין נגישות מספקת וקבועה למזון מזין בדרכים מקובלות חברתית. אנשים רבים נאלצים לבחור תדיר בין מזון לבין צרכים בסיסיים אחרים. בתי תמחוי וחבילות מזון לנזקקים אינם מהווים פתרון אמיתי לבעיה. על המדינה לספק מערכת רווחה הולמת, ולמצוא פתרונות נוספים, כמו הפחתה או ביטול של המע"מ על מוצרי מזון בסיסיים, באופן שיקל על רכישתם.

- על מנת להבטיח את מימוש הזכות לביטחון תזונתי, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:
1. כרבע מהמשפחות בישראל סובלות מחוסר ביטחון תזונתי. על המדינה להקים **מועצה ארצית לביטחון תזונתי** האחראית למדידת ממדי אי-הביטחון התזונתי ולתכנון מדיניות מתאימה.
 2. **ביטול המע"מ על מוצרי מזון בסיסיים** (לחם, קמח, מוצרי חלב וכו').
 3. **יישום מלא של מפעל ההזנה לתלמידים**, תוך פיקוח ובקרה על ההיבטים התזונתיים והתברואתיים שבו והוספת ארוחת בוקר לארוחות הניתנות במסגרתו.
 4. **איתור יזום של קשישים ואוכלוסיות מוחלשות נוספות הסובלים מחוסר ביטחון תזונתי** על-ידי מחלקות הרווחה המקומיות, והבטחת תזונה ראויה לאוכלוסיות אלה.

דוגמאות לפגיעה בזכות לביטחון תזונתי בתקציב החתגבש לשנים 2009-2010:

1. הטלת מע"מ על פירות וירקות;
2. קביעת מחירי מים דיפרנציאליים בהתחשב בעלות העברת המים (כך שמקומות בהם עלות העברת המים גבוהה יותר בשל ריחוק גיאוגרפי, צנרת לא תקינה, העדר גבייה וכו', מחיר המים יהיה גבוה יותר) והטלת היטל של 20 ₪ על כל מ"ק שיעשה בו שימוש מעבר ל-4 מ"ק לנפש לחודש.

הזכות לנגישות למשפט מבטיחה כי כל אדם יוכל לפנות לבית המשפט לשם מימוש זכויותיו, ולזכות בהליך משפטי הוגן ובייצוג משפטי, ולקבל ייעוץ משפטי בכל עניין הנוגע לו. על המדינה לדאוג לכך ששירותים משפטיים הולמים יהיו זמינים ונגישים לכל אדם לפי הצורך, ולממן שירותים אלו למי שידו אינה משגת לממן אותם בעצמו.

- 1. ליידע אוכלוסיות מוחלשות על זכויותיהן** ועל הזרכים למימושן בשפה המובנת להן ובאופן נגיש להן (באמצעות עובדי רווחה, בתי ספר, מרכזים קהילתיים, משלוח דפי מידע על זכויות לבתים ועוד).
- 2. ליידע אוכלוסיות מוחלשות על האפשרות שלהן לקבל סיוע משפטי** מהאגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים, מתכנית שכר מצווה בלשכת עורכי הדין ומארגונים חברתיים (על-ידי הוספת הפנייה לגורמים אלה לכתבי בית-דין ולאזהרות של לשכות ההוצאה לפועל; חיוב הוספת הפנייה לגורמים אלה בהתראות הנשלחות על-ידי מוסדות ציבוריים ובהתראות הנשלחות על-ידי עורכי דין כחלק מחובתם האתית לצד שכנגד; הודעה קבועה של המחלקה לניתוב תיקים לבעלי דין בלתי מיוצגים על אפשרויותיהם לקבל ייצוג; פרסום באמצעי התקשורת; יידוע על-ידי מזכירות בבתי משפט ועל-ידי שופטים). מנתוני הנהלת בתי המשפט עולה כי קרוב ל-80% מהנתבעים בבית משפט השלום אינם מיוצגים.
- 3. קביעת תחומים נוספים בהם יהיה אדם זכאי לייצוג של הסיוע המשפטי ללא בדיקת זכאות כלכלית** (כמו תחום הביטוח הלאומי) - כגון, הליכים אזרחיים שמאסר בצידם או הליכים שעלולים לגרום לפגיעה קשה ומהותית בזכויות אדם או באפשרותו לחיות בכבוד, כגון: פינוי מדירה, התדיינות בנושא החזקת ילדים, דמי מזונות, אלימות במשפחה, הליכים לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), לרבות ייצוג נפרד לקטינים בעניינים המצדיקים זאת.
- 4. הרחבת הזכאות לסיוע משפטי מטעם המדינה** - הקניית שיקול דעת לשופט למנות למתדיין עורך דין מהסיוע המשפטי במקרים בהם הוא סבור שהאיש אינו מסוגל להתמודד בעצמו עם ההליך המשפטי. בנוסף, מתן ייצוג משפטי למי שעובר במעט את רף הזכאות הכלכלית תמורת השתתפות עצמית מדורגת בשכר הטרחה. כך ניתן יהיה להרחיב את כמות הזכאים לסיוע משפטי ללא הגדלה ניכרת של תקציב הסיוע המשפטי.
- 5. שיפור איכות הסיוע המשפטי הניתן על-ידי המדינה** - עדכון תעריף שכר הטרחה הנוהג בסיוע המשפטי באופן שיינתן שכר הוגן בעבור פעולות משפטיות הדורשות השקעת זמן רב, והקניית שיקול דעת לראש לשכת סיוע משפטי להעלות את שכר הטרחה הניתן עבור טיפול במקרים מורכבים (בדומה למצב בסנגוריה הציבורית). מתן תגמול עבור פעולות משפטיות המהוות אלטרנטיבה לליטיגציה, שכרגע אינן מתוגמלות כלל (כמו, למשל, ישיבות גישור או פגישות לניהול מו"מ), לעידוד יישוב סכסוכים מחוץ לבית משפט. הוספת כוח אדם מקצועי או הקצאת כוח אדם לצורך פיקוח יזום מדגמי על עורכי הדין הנותנים סיוע מטעם הלשכה. זאת בנוסף לייעול וקיצור הליך בדיקת

הזכאות לסיוע משפטי. הכשרות לעורכי דין מהסיוע המשפטי בתחומי התמחותם באופן שיחזק הן את מיומנויותיהם המקצועיות והן את יכולתם להעניק סיוע מעצים המותאם לצרכים של אוכלוסיות עמן הם באים במגע.

דוגמאות לפגיעה בזכות לנגישות לחשפט בתקציב המתגבש לשנים 2009-2010:

1. אגרה על הליכי ביניים בבתי משפט - אשר תפגע ביכולת של אוכלוסיות מוחלשות לנהל הליך משפטי;
2. קיצור תקופות ההתיישנות, אשר יפגע באוכלוסיות מוחלשות שלא תמיד מצליחות לפנות במועד להליכים משפטיים.

הזכות לתרבות היא זכותו של כל אדם להשתתף בחיי תרבות, לחיות בהתאם לתרבותו, לממש, לפתח ולתת ביטוי לתרבות שלו. עשייה תרבותית מגוונת יוצרת את מיטב הנכסים הרוחניים של החברה הישראלית ומהווה מרכיב מרכזי בעיצוב דיוקנה, זהותה וייחודה. על המדינה מוטלת האחריות לפיתוח התרבות ולעידוד יצירה מקורית, פלורליסטית, חופשית ובלתי תלויה בממסד.

על מנת להבטיח את מימוש הזכות לתרבות במסגרת התקציב, המדינה יכולה לנקוט בצעדים הבאים:

1. הקצאת תקציבים לתרבות - בישראל הממשלה מממנת רק 3.6% מההוצאה הלאומית לתרבות.

2. הקצאה שוויונית יותר של התקציבים, כך שכלל הקבוצות בחברה הישראלית יוכלו ליהנות ממנה - כך, למשל, בתחום המוזיקה, משרד התרבות מקצה 90% לכל הפחות לתרבות מוזיקלית מארצות אירופה לעומת 10% לכל היותר לתרבות ערבית ומזרחית.

דוגמאות לפגיעה בזכות לתרבות בתקציב המתגבש לשנים 2009-2010:

1. הרחבת הערוצים המסחריים, כולל פרסומות.

אין כל ספק, כי מימושן של זכויות חברתיות וכלכליות מצריך מימון והשקעה כספיים על ידי החמשלה. הדבר מצריך שינוי סדרי עדיפויות וכן הקצאת משאבים.

מהיכן יבוא הכסף?

יש אפשרויות רבות למציאת מימון. ראוי לשקול:

- 1. הפסקה מיידידת של הפחתת המיסים** (ליחידים ולחברות) וביטול של חלק מהפחתות המס שבוצעו בשנים האחרונות.
- 2. הטלת מס על ירושה** - ישראל היא המדינה המערבית היחידה בה לא מוטל מס כזה על בעלי ההכנסות הגבוהות ביותר במדינה.
- 3. הטלת מיסוי על פעולות שיש בהן פגיעה בסביבה** - מס על פליטת פחמן דו-חמצני, מס דיפרנציאלי על תחבורה לפי מידת הזיהום הנפלט מהרכב.
- 4. העלאת המס על רווחים בבורסה.**
- 5. החזרת החיסכון הפנסיוני לשליטה ציבורית** - ניהול ציבורי של הצבר ההון יאפשר מדיניות השקעות ופיתוח המבוססת על ראייה כוללת של החברה ושל המשק בישראל - במקום רק על האינטרסים המזדמנים של קבוצות ההון, יבטיח שהכסף יושקע קודם כל בישראל, ויבטיח השקעות במקומות שקבוצות ההון אינן פונות אליהן, כמו הנגב והגליל ובהם ביישובים הערביים. המשבר הכלכלי מלמד אותנו שניהול חסכוניות הציבור על ידי גופים פרטיים אינו מביא לתוצאות טובות יותר מאשר ניהול ציבורי.
- 6. שינוי סדרי העדיפויות**, כך שיותר משאבים יפנו לקיום מחויבות המדינה לתושביה.
- 7. תוספת של אנשים עובדים בשכר ראוי**, בהתאם להצעות שפורטו לעיל, תניע את גלגלי המשק באמצעות הגדלת הצריכה (הגדלת ההכנסה של בעלי הכנסות נמוכות מגדילה באופן ישיר ומיידי את הצריכה) ותגדיל את גביית המיסים באופן שיגדיל את הכנסות המדינה.

המדינה אחראית למימושן של זכויות יסוד חברתיות כלכליות של תושביה. המדינה אחראית לדאוג שכל אדם יכיר את זכויותיו, וחובתה לסייע לו לממש אותן. עליה לאפשר לכל תושביה ותושבותיה להיות שותפים לקביעת התוכן של זכויותיהם ולאופן המימוש שלהן.

אנו קוראים לך לפעול להבטיח

תקציב הוגן וראוי!

השלכות הורדת המיסים והעלאת המע"מ

העברת כספים ממעמד הביניים ומבעלי הכנסות נמוכות לבעלי הכנסות גבוהות

"הבעיה:

- החלשים אינם נהנים מהפחתת שיעורי מס הכנסה - הכנסתם הנמוכה אינה חייבת במס.
- המוצרים הבסיסיים מהווים מרכיב גבוה מסל הצריכה של החלשים - לעומת החזקים שזו הוצאה שולית עבורם.
- חלשים משלמים מיסים עקיפים מהגבוהים בעולם - מע"מ, מס קניה, מכס על מוצרי צריכה בסיסיים

פתרון: הפחתת מס קניה, הפחתת מכס, הפחתת מע"מ"

מתוך מצגת של משרד האוצר משנת 2004 - שר האוצר בנימין נתניהו

הפחתת מס ההכנסה

חשוב לזכור שהורדת מס ההכנסה תיטיב הכי הרבה עם בעלי ההכנסות הגבוהות ביותר במשק, ותהיה בכלל רלבנטית רק למי שמרוויח מעל 8,000 ₪ בחודש (הסכום הנמוך ביותר עליו חלה הפחתה). בעלי השכר במדרגה הגבוהה ביותר (מעל 38,000 ₪ על פי התכנית הנוכחית) נהנים בלבדית מהפחתת המס במדרגה העליונה, ונהנים גם מיתר הפחתות במדרגות הנמוכות יותר. ככל שהשכר גבוה יותר - כך הפחתת המס גדולה יותר (המשמעות יכולה להיות תוספת של אלפי ₪ לחודש לבעלי הכנסות גבוהות).

מס ההכנסה הוא מס פרוגרסיבי, כלומר, ככל שאדם מרוויח יותר, הוא משלם יותר - גם באופן יחסי וגם באופן מוחלט. זהו הכלי המרכזי להקטנת הפערים בחברה באמצעות שימוש בכספים לטובת כלל החברה.

חשוב לציין שבניגוד לטענות המושמעות תכופות, נטל המס בישראל אינו גבוה במיוחד לעומת שאר מדינות המערב:

- א. המסים הישירים בישראל (מס הכנסה בעיקר) הם מהנמוכים במערב (בעשירייה התחתונה).
- ב. המסים העקיפים (מע"מ, דלק, אלכוהול ואחרים) הם מהגבוהים במערב (בעשירייה העליונה).

העלות הצפויה של הפחתת המיסים במיליארדים: (הנתונים נלקחו מאתר משרד האוצר)

העלות המצטברת	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	
48.47	8.8	8.31	7.81	7.05	5.82	4.59	3.09	3	מס הכנסה ליחידים
21.18	4.99	4.99	3.7	3.05	1.75	1.1	1.1	0.5	מס הכנסה לחברות
69.65	13.79	13.3	11.51	10.1	7.57	5.69	4.19	3.5	סה"כ

יודגש כי מדובר במיליארדים רבים, שיש רק שתי אפשרויות להחזיר אותם: להקטין את הוצאות הממשלה (=פחות חינוך, פחות בריאות, פחות כבישים וכו'); או להעלות מסים אחרים, כגון: מע"מ (צעד שהשלכותיו הכלכליות והחברתיות יובהרו להלן).

בהצעת התקציב מציין משרד האוצר כי: "הפחתות המסים המוצעות ימומנו על ידי הגידול בהכנסות ממסים הנובע מהצמיחה הצפויה", אך אמירה זו אינה מבוססת, מסיבות אלה:

- טובי הכלכלנים בעולם אינם מסוגלים כיום להגיד שהורדת מס הכנסה בהיקף X תביא לצמיחה בהיקף מסוים. פשוט אי אפשר לדעת, בוודאי לא בהבדלים כה קטנים (43% במקום 44%). יש כלכלנים רבים שיגידו שהורדת המסים עצמה תאט את הצמיחה.
- נראה שלפחות שנת 2009 תסתיים בהתכווצות המשק, ללא כל קשר להורדת המסים או העלאתם, אלא פשוט כי יש משבר כלכלי עולמי. כנראה שגם בשנים הקרובות תהיה צמיחה אפסית או נמוכה מאד בגלל זה, כך שלא ניתן לצפות לצמיחה שתממן את הפחתות המיסים.

העלאת המע"מ

בהחלטת הממשלה מופיעה ההחלטה להעלות את שיעור המע"מ מ-15.5% ל-16.5% לשנים 2009-2010, ולהחיל אותו גם על פירות וירקות.

התוספת התקציבית בגין העלאת המע"מ על פירות וירקות צפויה להיות כ-1.8 מיליארד ₪. התוספת התקציבית בגין העלאת שיעור המע"מ מוערכת ב-3 עד 4 מיליארד ₪. זאת בהתייחס לשנים 2009-2010.

כלומר, ככל הנראה, העלאת המע"מ והחלתו על פירות וירקות תאזן פחות או יותר את הפחתות המס בשנה-שנתיים הבאות. אם אכן יורידו שוב את המע"מ ב-2011 וימשיכו בהפחתות המס, נישאר רק עם ה"בור" בתקציב, שמחייב קיצוץ בהוצאות, בלי האיזון המאוד בעייתי (כמוסבר להלן) שלו.

המע"מ הוא מס רגרסיבי. כלומר, ככל שאדם מרוויח פחות הוא משלם יותר מע"מ באופן יחסי. זאת נקודה מרכזית, שנובעת מכך שככל שאדם מרוויח פחות הוא מוציא חלק גדול יותר מהכנסותיו על צריכה, שחייבת במע"מ - לעומת חסכון או השקעה. כלומר, אם אדם שמרוויח 2,500 ₪ בחודש מוציא 100% מהכנסות על צריכה (הוא לא חוסך כלום), אדם שמרוויח 50,000 בחודש לא קונה מוצרים בכל הסכום הזה, אלא גם חוסך ומשקיע. כמובן שבאופן מוחלט (כמות שקלים) האדם העשיר משלם יותר מע"מ, אך באופן יחסי הוא משלם פחות.

מחקר שנערך בנושא, מצא שבעוד שהתשלום החודשי הממוצע בישראל על מסים עקיפים הוא **43% מההכנסה נטו** של משק בית בעשירון התחתון, הוא רק **14% מההכנסה נטו** של העשירון העליון. כמובן שהעשירונים העליונים הם אלו שמשלמים את מס ההכנסה המרבי, שמוצע להפחיתו.

נקודה אחרונה ומרכזית: אנשי אסכולת נתניהו טוענים כל הזמן שהפחתת המס על עבודה תעודד עוד עבודה. אולי. אבל הם לא מציינים שהעלאת המס על צריכה (מע"מ) תקטין את הצריכה!! **ובתקופה של משבר כלכלי, שנובע ישירות מכך שבחול"ל קונים פחות מוצרים ישראליים חייבים לעודד את הצריכה בישראל!!** כלומר, העלאת המע"מ היא לא יעילה כלכלית מעבר להיותה לא שוויונית ומגדילה פערים חברתיים.

סיכום

1. הפחתת המסים הנוכחית והעתידית תגדיל את אי השוויון ותקטין את מקורות המימון של השירותים שמעניקה המדינה לתושביה.
2. זהו מהלך בעייתי מבחינה כלכלית בתקופה בה כל ממשלות המערב מגדילות את ההשקעות שלהן במשק כדי לצאת מהמשבר.
3. העלאת המע"מ תאזן את הפחתת המס בשנה הקרובה, במחיר של פגיעה רבה אף יותר בשוויון. כלומר אפילו לא יתבצע חסכון תקציבי!
4. העלאת המע"מ בעת משבר עולמי פוגעת בצריכה ולכן היא לא יעילה כלכלית בפני עצמה.

חברה אחרת אפשרית.

בוחרים בשוויון, ובצדק!

חברה אחרת אפשרית הינה התארגנות עמחית, בלתי מפלגתית, שמובילים הארגונים לשינוי חברתי, בתמיכת הקרן החדשה לישראל:

1+1 התאחדות נוער וצעירים עולים ■ אג'נדה ■ אגודה לזכויות האזרח בישראל ■ אגף המשימות, התנועה הקיבוצית ■ אחותי ■ איתך ■ אמנסטי אינטרנשיונל-סניף ישראל ■ בזכות - המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות ■ בינ"ה ■ האגודה הישראלית לצדק חלוקתי ■ האגודה לזכויות החולה ■ הארגון לזכויות הדיור ■ הל"ב - התנועה למלחמה בעוני ■ הפורום לביטול חוק ההסדרים ■ הקואליציה הארצית למשפחות חד הוריות ■ המועצה הלאומית להתנדבות ■ המכללה החברתית כלכלית ■ המרכז לפלורליזם יהודי ■ העמותה להעצמה כלכלית לנשים ■ הקשת הדמוקרטית המזרחית ■ השל ■ התוכנית לכלכלה וחברה, מכון ון ליר בירושלים ■ התנועה לחיים בכבוד ■ חבר"ה - חינוך, בריאות, רווחה, גינות ■ טבקה - משפט וצדק ליוצאי אתיופיה ■ יסו"ד ■ מהפך תְּגִיר ■ מוסאווה ■ ממזרח שמש ■ מרכז אדווה ■ מרכז ישראלי לקידום צדק חברתי ■ נשים לגופן ■ סיכוי ■ סנגור קהילתי ■ עמותת רוח נשית - עצמאות כלכלית לנשים נפגעות אלימות ■ קדמה ■ קולות בנגב ■ שדולת הנשים בישראל ■ שומרי משפט - רבנים לזכויות אדם ■ שקוף ■ שתיל ■ תמורה - המרכז המשפטי למאבק באפליה

הוצאת החוברת מתאפשרת הודות לסיוע של ה"קרן החדשה לישראל"

להצטרפות: hevra.aheret@gmail.com
www.shatil.org.il/sites/shivyon

תקציב אחר
אפשרי